ВПРОВАДЖЕННЯ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ У СИСТЕМУ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Герасименко Ю.С., *завідувачка кафедри педагогіки ,психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України*

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується стрімким поширенням цифрових технологій, які змінюють підходи до організації навчального процесу в усіх ланках освіти, зокрема й у системі професійної (професійно-технічної) освіти. Цифровізація стає ключовою умовою підвищення якості професійної підготовки, адаптації освітнього процесу до вимог ринку праці, інтеграції інноваційних технологій у виробничі процеси.

Для закладів професійної освіти впровадження цифрових технологій відкриває нові можливості – використання онлайн-платформ, віртуальних симуляторів, цифрових лабораторій, систем управління навчанням (LMS), що сприяє формуванню в здобувачів не лише фахових, а й цифрових компетентностей. Водночас процес цифрової трансформації супроводжується низкою викликів: обмеженим технічним забезпеченням, недостатньою цифровою компетентністю педагогічних працівників, відсутністю адаптованих методичних матеріалів тощо.

Актуальність дослідження зумовлена необхідністю комплексного осмислення сучасного стану впровадження цифрових технологій у професійну освіту, виявлення наявних проблем та окреслення перспектив і напрямів їх розв’язання. Аналіз викликів і перспектив цифровізації дозволяє виробити ефективні підходи до модернізації змісту, форм та методів професійної підготовки, що відповідають вимогам цифрової економіки та суспільства знань.

Цифрові технології – це сукупність технічних засобів, програмного забезпечення та інформаційних систем, які використовуються для створення, зберігання, передачі, обробки та використання інформації в цифровому форматі.

У контексті освіти до цифрових технологій належать: комп’ютери, мобільні пристрої, платформи дистанційного навчання (LMS), віртуальна/доповнена реальність (VR/AR), хмарні сервіси, цифрові симулятори тощо.

Міжнародний досвід свідчить про те, що цифровізація стала пріоритетом у багатьох країнах. Наприклад:

- У країнах ЄС активно впроваджується концепція «Цифрової освіти» (Digital Education Action Plan), яка передбачає розвиток цифрових компетентностей, забезпечення доступу до цифрової інфраструктури та створення інноваційного цифрового контенту.
- У Німеччині розвивається система дуальної освіти з цифровим компонентом: використання онлайн-курсів, віртуальних майстерень і навчальних платформ.
- Фінляндія зробила акцент на цифровій грамотності учнів і педагогів, використовуючи цифрові середовища як інтегровану частину щоденного навчання.

В Україні також спостерігається динамічний розвиток цифровізації, особливо після початку пандемії COVID-19, яка сприяла масовому переходу до дистанційного формату навчання. У сфері професійної освіти реалізуються такі ініціативи:

- міжнародний проєкт EU4Skills (покращення інфраструктури ЗП(ПТ)О, розробка цифрових ресурсів);
- впровадження платформи E-schools;
- участь ЗП(ПТ)О у створенні навчальних цифрових курсів;
- розвиток електронного документообігу.

Станом на сьогодні цифровізація у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) в Україні має фрагментарний, але поступово систематизований характер. Найбільше цифрових змін спостерігається у закладах, що беруть участь у міжнародних та національних проєктах модернізації освіти.

Основні напрями цифровізації:

- впровадження дистанційного та змішаного навчання;
- цифрове управління освітнім процесом (електронний документообіг, облік успішності);
- створення цифрових кабінетів і лабораторій;
- застосування відеоінструкцій, інтерактивних курсів, вебінарів тощо.

Водночас залишається нерівномірність доступу до сучасних технологій серед ЗП(ПТ)О через різний рівень матеріально-технічного забезпечення, кваліфікації педагогів і цифрових компетентностей здобувачів освіти.

Цифровізація у закладах професійної (професійно-технічної) освіти (ЗП(ПТ)О) набуває стратегічного значення як ключовий чинник модернізації змісту, форм та методів професійної підготовки. Сучасні цифрові рішення, зокрема системи управління навчанням (LMS), технології віртуальної та доповненої реальності (VR/AR), хмарні сервіси та інтерактивні освітні платформи, сприяють моделюванню виробничих ситуацій, що максимально наближені до реального середовища підприємств. Це дозволяє сформувати у здобувачів освіти не лише теоретичні знання, а й практичні навички, які відповідають сучасним вимогам ринку праці.

Цифрові інструменти дають змогу розширити доступ до якісного контенту, реалізовувати індивідуальні траєкторії навчання, підвищити мотивацію здобувачів через використання ігрових та візуальних форматів, а також оптимізувати діяльність педагогів у частині оцінювання, моніторингу та зворотного зв’язку.

Разом з тим, ефективне впровадження та масштабування цифрових рішень потребує низки передумов: достатнього матеріально-технічного забезпечення, доступу до інтернету, наявності сучасного програмного забезпечення, а головне – підготовлених кадрів. Підвищення цифрової компетентності педагогічних працівників, формування цифрової культури у всіх учасників освітнього процесу, а також підтримка з боку держави й соціальних партнерів є критично важливими умовами для досягнення сталого ефекту цифрової трансформації професійної освіти.